

Központi Statisztikai Hivatal

Tájékoztatási főosztály
Területi tájékoztatási osztály

BUDAPESTI MOZAIK

1. szám

Oktatás — Kultúra — Kutatás-fejlesztés

Budapest, 2006. március

© Központi Statisztikai Hivatal

Tájékoztatási főosztály, Területi tájékoztatási osztály, 2006

ISBN 963 215 933 0 ö

ISBN 963 215 930 6

Főosztályvezető:

Németh Eszter

Készítették:

Fábiánné Peszteritz Mónika

Kezán András

Pásztor László

Vida Judit

*Másodlagos publikálás csak a forrás megjelölésével, adatok átadása
csak a KSH Tájékoztatási főosztálya engedélyével történhet!*

A KSH Területi tájékoztatási osztály kiadványai
megrendelhetők:

KSH Statisztikai Szolgáltatások Osztálya
1024 Budapest, Keleti Károly u. 5–7. Telefon: 345-6570, Telefax: 345-6699

megvásárolhatók:
Statisztikai Szakkönyvesbolt
1024 Budapest, Keleti Károly u. 10. Telefon: 212-4348

KSH az interneten: www.ksh.hu

TARTALOM

	Oldal
KÖZOKTATÁS	5
FELSŐOKTATÁS	10
KULTURÁLIS INTÉZMÉNYEK, MŰVELŐDÉSI LEHETŐSÉGEK.....	15
KUTATÁSI-FEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉG	19
MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK.....	22

KÖZOKTATÁS

Az elmúlt másfél évtized alatt új jogszabályi keretek között átalakult a magyar közoktatás intézményrendszere. Jelentős változásokat indított el a 6 és 8 osztályos gimnáziumi képzés elterjedése és a középfokú szakképzés átalakítása. A megváltozott feltételek új kihívást jelentettek a főváros közoktatási intézményei számára is.

A 2004/2005. tanév elején a fővárosban óvodai nevelést, valamint alap- és középfokú oktatást összesen 1423 feladatellátási helyen végeztek. Az intézményekbe mintegy 290 ezer nappali tagozatos tanuló és óvodás járt, a pedagógusok száma megközelítette a 31 ezer főt. A 2001/2002. tanévhez viszonyítva a feladatellátási helyek száma 17-tel növekedett, a tanulók száma kismértékben csökkent, a pedagógusoké lényegében nem változott.

Az intézmények jellege szerint vizsgálva, az általános iskolai feladatellátási helyek száma csökkent, számottevő bővülés a gimnáziumok és a szakközépiskolák esetében volt. A tanulólétszám a gimnáziumok és a szakközépiskolák kivételével visszaesett, a pedagógusok száma valamennyi középfokú oktatási intézményben nőtt.

A közoktatás főbb jellemzői az intézmények jellege szerint

Intézmény jellege	Feladatellátási helyek száma		Tanulók (óvodások) száma a nappali tagozaton		Pedagógusok száma	
	2004/2005	2001/2002 =100,0	2004/2005	2001/2002 =100,0	2004/2005	2001/2002 =100,0
Óvoda	546	98,4	47 813	96,9	5 088	94,2
Általános iskola	392	98,7	119 645	92,8	13 580	95,4
Szakiskola	105	101,9	15 758	94,3	1 351	118,7
Gimnázium	183	108,3	50 625	104,3	5 353	105,9
Szakközépiskola	197	108,2	55 795	101,3	5 336	106,1
Összesen	1 423	101,2	289 636	97,0	30 708	99,5

A 2004/2005. tanév elején Budapesten 546 **óvodai** feladatellátási hely működött, 9-cel kevesebb, mint három évvel korábban. Az intézmények túlnyomó hányadát a kerületi önkormányzatok tartották fenn. A főváros közel 51 ezer óvodai férőhelyére 48 ezer óvodás gyermeket írtak be. A 2001/2002. évihez képest a férőhelyek száma 310-zel, az óvodás gyermekeké pedig 1523 fővel csökkent. Az egy gyermekcsoportra jutó óvodások száma 21 fő volt, ugyanannyi, mint három évvel korábban. A legnagyobb átlagos létszámmal (23–24 fő) a IV., a XI., a XXII. és a XVII. kerületi óvodai csoportok rendelkeztek, a legkisebb (17 fős) csoportlétszám a XII. kerület óvodáira volt jellemző.

A budapesti óvodákban 5 ezer óvodapedagógus foglalkozott a gyermekekkel, számuk 314-gyel volt kevesebb, mint 2001/2002-ben.

**Az óvodai nevelés főbb jellemzői az intézmények
fenntartói szerint, 2004/2005**

Fenntartó	Feladatellátási helyek		Óvodás gyermekek		Óvodapedagógusok	
	száma	meg- oszlása,%	száma	meg- oszlása,%	száma	meg- oszlása,%
Önkormányzat	421	77,1	42 520	88,9	4 374	86,0
Központi költségvetési szerv	16	2,9	1 092	2,3	217	4,3
Egyház, felekezet	18	3,3	1 105	2,3	115	2,3
Alapítvány, természetes személy	73	13,4	2 444	5,1	303	6,0
Egyéb	18	3,3	652	1,4	79	1,6
Összesen	546	100,0	47 813	100,0	5 088	100,0

Budapesten a 2004/2005. tanév elején 392 feladatellátási helyen folyt **általános iskolai oktatás**, 5-tel kevesebb helyen, mint három évvel korábban. A feladatellátási helyek négyötöde önkormányzati, 8,2%-a alapítványi, 7,4%-a egyházi fenntartásban működött. Az intézmények összességében 5578 osztályteremmel rendelkeztek, számuk az évtized eleje óta 298-cal csökkent.

A 2004-ben induló tanév elején a fővárosi általános iskolák nappali tagozatán 120 ezer diák kezdte meg, illetve folytatta tanulmányait, 9 ezerrel kevesebb, mint három évvel korábban. Az első évfolyamra 14 400 tanulót írtak be, számuk 1500-zal csökkent a 2001/2002. tanévihez képest. Gyógypedagógiai oktatásban a tanulók 3,3%-a részesült. A napközi otthoni ellátást minden második diák vette igénybe. Egy osztályra átlagosan 20 tanuló jutott, 1-gyel kevesebb, mint három évvel korábban. Az osztályok átlagos létszáma kerületenként 18 és 23 fő között mozgott, a legkisebb létszámú osztályok a VI. kerületi, a legnagyobb létszámúak a XVI. és a XVII. kerületi iskolákra voltak jellemzőek.

A 2004/2005. tanévben a budapesti általános iskolák nappali tagozatán közel 14 ezer pedagógus oktatta a diákokat, 649-cel kevesebb, mint három évvel korábban.

**Az általános iskolai oktatás főbb jellemzői az intézmények
fenntartói szerint, 2004/2005**

Fenntartó	Feladatellátási helyek		Nappali tagozatos tanulók		Pedagógusok	
	száma	meg- oszlása,%	száma	meg- oszlása,%	száma	meg- oszlása,%
Önkormányzat	320	81,6	107 011	89,4	11 957	88,0
Központi költségvetési szerv	6	1,5	1 250	1,0	219	1,6
Egyház, felekezet	29	7,4	6 177	5,2	678	5,0
Alapítvány, természetes személy	32	8,2	4 707	3,9	671	4,9
Egyéb	5	1,3	500	0,4	55	0,4
Összesen	392	100,0	119 645	100,0	13 580	100,0

A 2004/2005. tanévben a fővárosban **szakiskolai és speciális szakiskolai képzés** 105 feladatellátási helyen folyt, számuk 2-vel volt több, mint három évvel azelőtt. Az intézmények közül 55-öt a fővárosi önkormányzat, 17-et a kerületi önkormányzatok tartottak fenn, 20-at alapítványok, 3–3 iskolát központi költségvetési szervek, illetve egyházak működtettek.

A mintegy 16 ezer nappali tagozatos tanuló 78%-a önkormányzati, 16%-a alapítvány által fenntartott intézményben szerzett szakmai ismereteket. A tanulók 53%-a a XIV., a XXI., a XIII., a IX. és a XX. kerület intézményeiben tanult, ebben az öt kerületben a tanulólétszám elérte vagy meghaladta az 1500 főt. A XVII. és a XXIII. kerületben egyáltalán nem működött szakiskola. A szakiskolák 9. évfolyamán 3435, a 10. évfolyamán pedig 2655 diák tanult. A 11. és magasabb – szakképzést folytató – évfolyamokon közel 10 ezren ismerkedtek választott szakmájukkal. Egy osztályra átlagosan 20 tanuló jutott, 2-vel kevesebb, mint három évvel korábban. A tanulók 3,4%-a kollégiumban lakott, arányuk közel egy százalékponttal kisebb volt a 2001/2002. évinél.

A szakiskolai és speciális szakiskolai tanulók képzésével közel 1400 pedagógus foglalkozott, 213 fővel több, mint a 2001/2002. tanévben.

A szakiskolai és speciális szakiskolai oktatás főbb jellemzői az intézmények fenntartói szerint, 2004/2005

Fenntartó	Feladatellátási helyek		Nappali tagozatos tanulók		Pedagógusok	
	száma	megoszlása,%	száma	megoszlása,%	száma	megoszlása,%
Önkormányzat	72	68,6	12 263	77,8	1 041	77,1
Központi költségvetési szerv	3	2,9	298	1,9	17	1,3
Egyház, felekezet	3	2,9	110	0,7	4	0,3
Alapítvány, természetes személy	20	19,0	2 461	15,6	194	14,4
Egyéb	7	6,7	626	4,0	95	7,0
Összesen	105	100,0	15 758	100,0	1 351	100,0

A 2004/2005. tanévben a fővárosban 183 feladatellátási helyen folyt **gimnáziumi képzés**, számuk 14-gyel haladta meg a három évvel korábbit. A gimnáziumok többségét, 59%-át az önkormányzatok tartották fenn, 20%-át alapítványok, 10%-át egyházak, a továbbiakat pedig központi költségvetési szervek és egyéb fenntartók működtették. A gimnáziumi oktatást 1938 osztályterem szolgálta, 162-vel több, mint az évtized elején.

A 2004/2005. tanév elején a budapesti gimnáziumok nappali tagozatán 51 ezren tanultak, 2077-tel többen, mint három évvel azelőtt. A gimnáziumi tanulók közel négytizede az V., a III., a II., a XIV. és a XI. kerületek intézményeiben folytatta tanulmányait, ezekben a kerületekben a tanulók száma 3000 és 4200 fő közötti volt. A tankötelezett korúak számának csökkenése ellenére a tanulólétszám emelkedett. Ez főként a főiskolai, egyetemi továbbtanulás iránt megnyilvánuló egyre nagyobb igényvel hozható összefüggésbe. A gimnáziumokban egy osztályra átlagosan 28 tanuló jutott, 1-gyel több, mint három évvel korábban. A kollégiumban lakó diákok részesedése évek óta 2,6% körül alakult. A tanulók közel nyolctizede budapesti lakóhelyű volt.

A 2004-ben induló tanév elején a budapesti gimnáziumokban 5400 pedagógus oktatta a diákokat, 296 fővel több, mint három évvel korábban.

**A gimnáziumi oktatás főbb jellemzői az intézmények
fenntartói szerint, 2004/2005**

Fenntartó	Feladatellátási helyek		Nappali tagozatos tanulók		Pedagógusok	
	száma	meg- oszlása,%	száma	meg- oszlása,%	száma	meg- oszlása,%
Önkormányzat	108	59,0	35 983	71,1	3 694	69,0
Központi költségvetési szerv	6	3,3	2 402	4,7	316	5,9
Egyház, felekezet	19	10,4	6 828	13,5	659	12,3
Alapítvány, természetes személy	36	19,7	5 045	10,0	640	12,0
Egyéb	14	7,7	367	0,7	44	0,8
Összesen	183	100,0	50 625	100,0	5 353	100,0

2004/2005-ben a fővárosban **szakközépiskolai képzést** 197 feladatellátási helyen folytattak, 15-tel több helyen, mint 2001-ben. A szakközépiskolák közel hattizedét az önkormányzatok, 32%-át alapítványok tartották fenn.

A 2004/2005. tanév elején nappali képzésben 56 ezer szakközépiskolás kezdte meg, illetve folytatta tanulmányait, számuk 695 fővel haladta meg a három évvel korábbit. A tanulók közel kétötödét négy kerület (XIV., VIII., XIII. IX.) szakközépiskoláiban képezték, ahol számuk 4500 és 6400 közötti volt. Egy osztályra átlagosan 25 tanuló jutott, 2-vel kevesebb, mint három évvel korábban. A főváros szakközépiskoláiban tanuló diákok 4%-a lakott kollégiumban, 1,2 százalékponttal kisebb hányaduk, mint a 2001/2002. tanév elején. A tanulók hattizede fővárosi, háromtizedük pedig Pest megyei lakos, egytizedüknek az ország más területein volt az állandó lakóhelye.

A 2004/2005. tanév elején a budapesti szakközépiskolákban több mint 5 ezer pedagógus dolgozott, 309-cel több, mint három évvel korábban.

**A szakközépiskolai oktatás főbb jellemzői az intézmények
fenntartói szerint, 2004/2005**

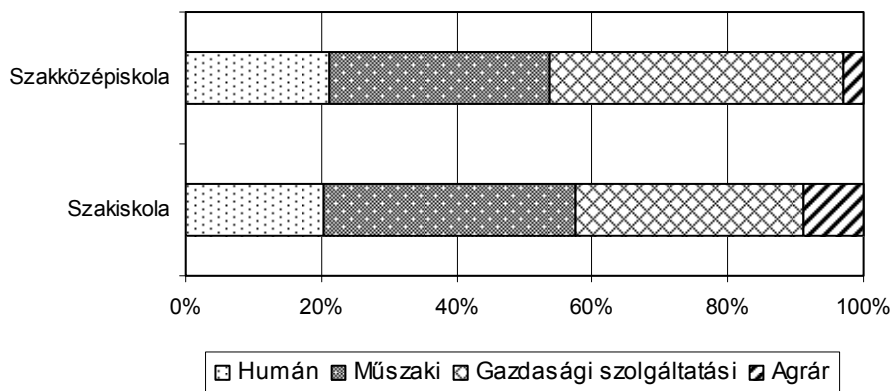
Fenntartó	Feladatellátási helyek		Nappali tagozatos tanulók		Pedagógusok	
	száma	meg- oszlása,%	száma	meg- oszlása,%	száma	meg- oszlása,%
Önkormányzat	105	55,3	42 909	76,9	4 327	81,1
Központi költségvetési szerv	7	3,6	1 355	2,4	327	6,1
Egyház, felekezet	2	1,0	838	1,5	22	0,4
Alapítvány, természetes személy	62	31,5	7 974	14,3	551	10,3
Egyéb	21	10,7	2 719	4,9	109	2,0
Összesen	197	100,0	55 795	100,0	5 336	100,0

A 2004/2005. tanév elején a főváros középfokú szakképző iskoláiban összesen 30 ezren kezdték meg, illetve folytatták szakmai tanulmányaikat. A legtöbb diák a gazdasági szolgáltatási (40%) szakterületen tanult, de jelentős részarányt képviseltek még a műszaki (34%) és a humán (21%) szakmákban is. Az agrárpályát a tanulók 4,8%-a választotta.

A szakközépiskolások körében továbbra is a gazdasági szolgáltatási (43%), a szakiskolásoknál pedig a műszaki (37%) szakterülethez tartozó szakmák voltak népszerűek. Jelentős különbség volt az agrár szakterületen tanulók arányát illetően, szakközépiskolákban a tanulók 2,9%-a, szakiskolákban pedig 8,7%-a vett részt ilyen képzésben.

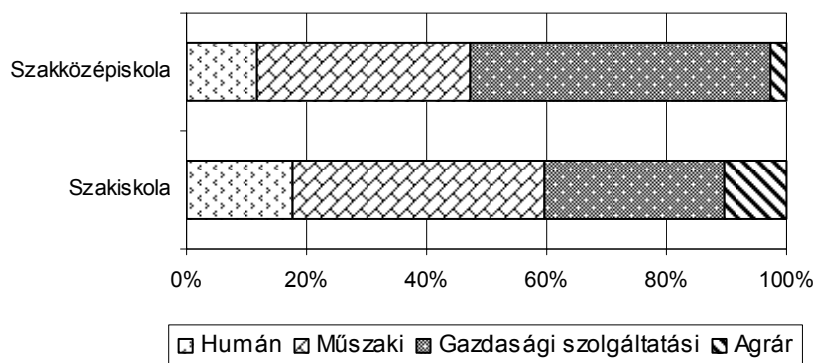
A középfokú szakképző intézményekben tanulók megoszlása szakterület szerint, 2004/2005

2004-ben a főváros középfokú szakképző iskoláiban összesen 11 ezer diák tett sikeres szakmai vizsgát, héttizedük szakközépiskolában, háromtizedük pedig szakiskolában. A végzett diákok 44%-a gazdasági szolgáltatási, 38%-a műszaki, 14%-a humán és 5,1%-a pedig agrár szakterületen szerzett képesítést.

Az intézmények jellegét tekintve számottevőek a különbségek; a szakközépiskolákban a végzetek fele gazdasági szolgáltatási, a szakiskolákban vizsgát tettek 18%-a műszaki szakterületen nyert képesítést. A humán, illetve az agrár szakterületen végzetek részaránya a szakiskolákban magasabb volt, mint a szakközépiskolákban.

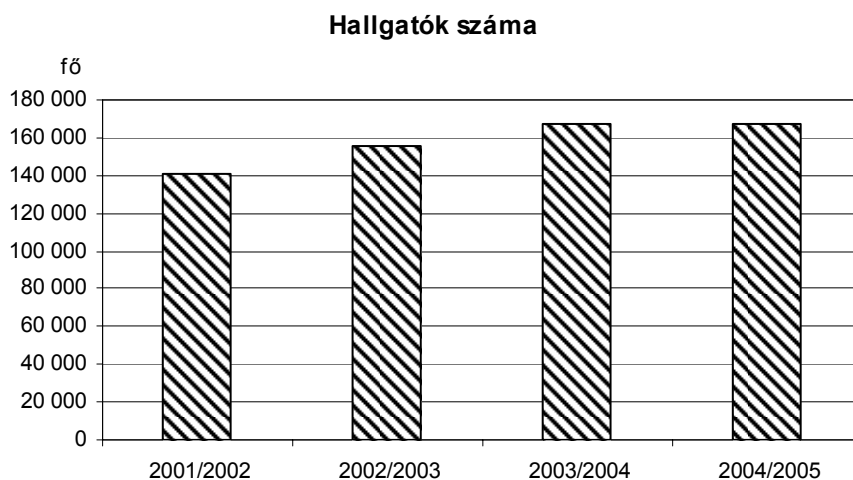
A középfokú szakképző intézményekben sikeres szakmai vizsgát tett tanulók megoszlása szakterület szerint, 2004

FELSŐOKTATÁS

Budapest az ország legnagyobb oktatási centruma, területén a 2004/2005. tanévben az ország felsőoktatási intézményeinek kétharmada indított valamilyen felsőfokú képzést. A fővárosban összesen 44 intézmény 86 karán szerveztek az ISCED 5–6. szintnek megfelelő képzést. Az oktatást végző egyetemek és főiskolák közül tíz nem fővárosi székhelyű, hanem valamely vidéki intézmény kihelyezett oktatási helye volt. Három év alatt a képző intézmények száma 12-vel, a karok száma 19-cel növekedett.

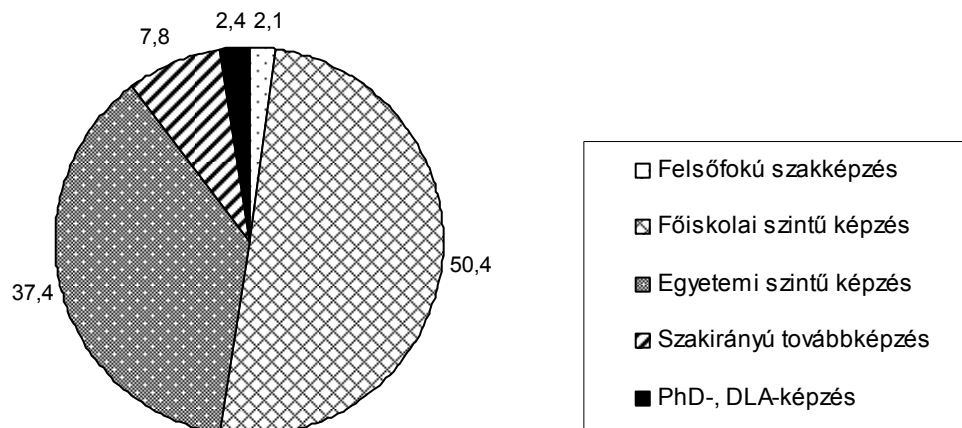
A 2004/2005. tanévben felsőoktatásban hallgatói jogviszonnyal rendelkező diákok 40%-a Budapesten működő felsőoktatási intézményben végezte tanulmányait. A hallgatói létszám a kedvezőtlen demográfiai változásoktól függetlenül jelentősen növekedett a 2001/2002-es tanévhez képest. A főiskolai és egyetemi szintű képzésekben részt vevők száma 147 ezer fő volt, ami 22%-kal haladta meg a három évvel korábbit. A teljes hallgatói létszám 19%-kal, 168 ezer főre emelkedett.

A 44 felsőoktatási tevékenységet végző intézmény közül 20 állami, 12–12 egyházi, valamint alapítványi fenntartású volt. A diákok több mint háromnegyede az állami felső oktatásban tanult, alapítványi intézményekbe a hallgatók 17%-a, míg az egyházi fenntartásúakba 6,4%-uk járt.

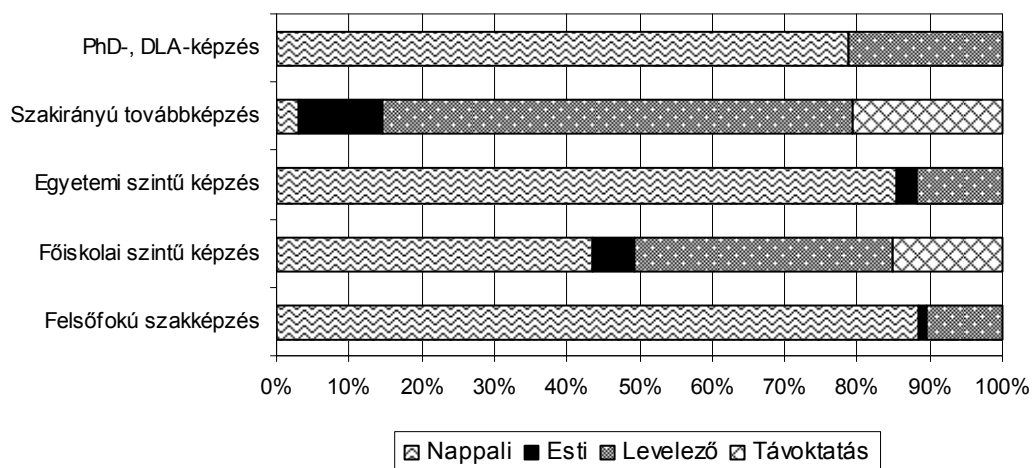
A hallgatók fele főiskolai, 37%-uk egyetemi szintű képzésben részesült, szakirányú továbbképzésre 7,8%-uk járt. Tudományos fokozat megszerzésének reményében PhD- és DLA-képzéseken valamivel több mint 4 ezren vettek részt, ami a hallgatói létszám 2,4%-át tette ki.

A felsőfokú oktatásban részt vevők megoszlása a képzés szintje szerint, 2004/2005

A 2004/2005. tanévben a teljes hallgatói létszám 58%-a nappali tagozatos képzésben vett részt. A felsőfokú szakképzések, valamint az egyetemi szintű képzések döntően nappali tagozaton folynak, mindkét képzési szinten a hallgatók több mint 85%-a tanult ilyen formában. A főiskolai szintű képzésekben nagyobb hangsúlyt kapott az esti, levelező és távoktatás, az ilyen képzési formában részt vevők aránya 56%-ot tett ki. A szakirányú továbbképzések esetében a hallgatók többsége (65%-a) levelező formában tanult. A doktori képzések csak nappali és levelező rendszerben működnek, előbbit a hallgatók 79, utóbbit 21%-a választotta.

A hallgatók megoszlása képzési forma szerint, 2004/2005

Az állami felsőoktatásban részt vevő nappali tagozatos hallgatók 81%-a, az esti, levelező és távoktatási tagozaton tanulók 10%-a járt állami finanszírozású képzésre.

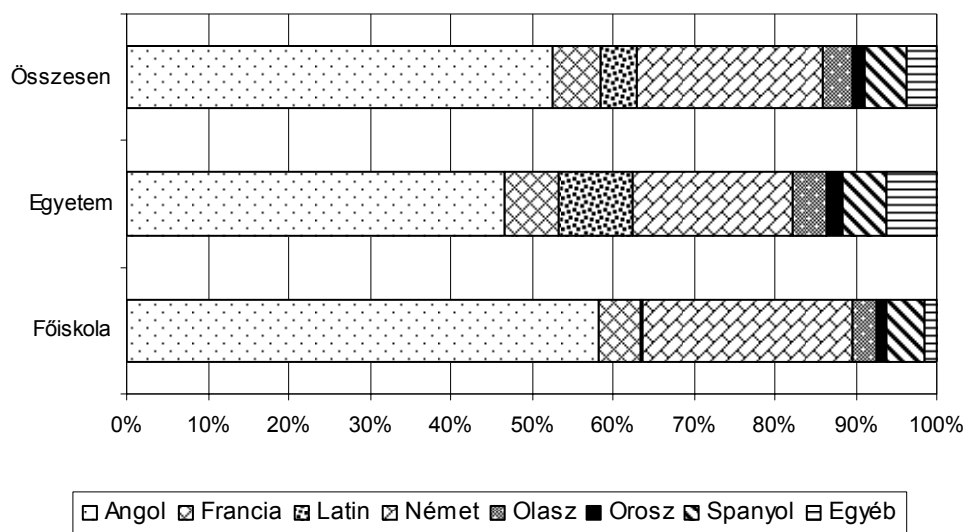
A budapesti felsőoktatási intézményekben a diákok negyede a gazdaság és irányítás területén folytatott tanulmányokat, 18%-uk műszaki tudományokat, 12%-uk társadalomtudományokat hallgatott. Legkevesebben a művészeti, a mezőgazdasági és állategészségügyi, valamint a természettudományi területen tanultak, de az informatikai képzésekben részt vevő diákok aránya is alacsony, 5,6%-os volt. A nappali tagozatokon ugyanezeknek a tanulmányterületeknek volt a legnagyobb a hallgatói létszáma, azonban a képzések között némi súlyponteltolódás figyelhető meg. A nappali tagozatos hallgatók között a legnépszerűbbek a műszaki képzések voltak (21%), ezeket a gazdasági (16%), a társadalomtudományi (13%) és a humán területek (9%) követték.

A hallgatók megoszlása ISCED-képzési terület szerint, 2004/2005

Képzési terület	Felsőfokú szak-	Főiskolai szintű	Egyetemi szintű	Szakirányú tovább-	PhD-, DLA-	Összesen
	képzésben részt vevő hallgatók					
Tanárképzés, oktatás-tudomány	–	10,1	6,0	6,7	6,3	8,0
Művészetek	1,1	0,7	3,9	–	3,3	1,9
Humán tudományok	–	3,0	12,7	2,0	16,2	6,8
Társadalomtudományok	–	9,2	17,1	3,9	9,9	11,6
Gazdaság és irányítás	48,6	34,6	3,6	66,1	6,3	25,1
Jog	–	–	12,9	6,1	6,6	5,4
Természettudományok	7,2	0,0	4,6	1,0	13,0	2,3
Informatika	0,8	5,1	7,5	1,4	5,1	5,6
Műszaki tudományok	9,7	18,0	20,1	4,3	15,0	17,5
Mezőgazdaság, állategészségügy	–	1,4	2,8	1,0	2,7	1,9
Egészségügy, szociális gondoskodás	3,4	3,9	7,3	3,9	9,1	5,3
Szolgáltatás	29,2	14,0	1,5	3,7	6,4	8,7
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A felsőoktatási intézményekben valamivel több mint 41 ezer nappali tagozatos hallgató tanult valamilyen idegen nyelvet. A főiskolákon 21 ezren, míg az egyetemeken 20 ezren vettek részt nyelvi képzésen. A választott nyelveket tekintve a tanulmányterületek jellegzetességeiből adódóan különbség mutatkozott az egyetemek és főiskolák nappali tagozatos diákjai között. Mindegyik képzési szinten az angol és német nyelvet tanulók száma volt a legmagasabb. Az egyetemeken azonban e két nyelvet a latin követte, köszönhetően annak, hogy a jogi és orvosi képzéseken részt vevők számára elengedhetetlen a latin nyelv ismerete. A francia és a spanyol nyelvet az egyetemeken szintén nagyobb arányban tanulták, mint a főiskolákon.

A felsőoktatási intézményekben idegen nyelvet tanuló nappali tagozatos hallgatók megoszlása a választott nyelvek szerint, 2004/2005

A főiskolai és egyetemi szintű képzések időtartamának megfelelően a hallgatók több mint 65%-át a 18–25 évesek adják. Az európai mintának megfelelően azonban a fővárosban is egyre magasabb azok aránya, akik 30. életévüket követően is valamilyen felsőfokú oktatási intézmény hallgatói. A harmincéves és idősebbek több mint fele valamilyen főiskolai szintű képzésben vett részt, de népszerűek voltak a szakirányú továbbképzések, illetve a tudományos fokozat elérésére irányuló képzések is.

A hallgatók számának megoszlása életkor szerint, 2004/2005

A hallgatók kora, év	Felsőfokú szak-	Főiskolai szintű	Egyetemi szintű	Szakirányú tovább-	PhD-, DLA-	Összesen
	képzésben részt vevő hallgatók					
18 alatt	–	0,1	0,0	0,0	–	0,0
18	9,9	3,0	4,7	–	–	3,4
19	24,6	8,3	12,0	0,0	–	9,2
20	23,3	10,1	12,7	0,1	–	10,3
21	13,8	10,8	13,0	0,2	0,0	10,6
22	7,5	10,2	12,9	0,3	0,3	10,1
23	4,7	8,5	11,5	1,4	4,2	8,9
24	2,9	6,7	8,4	3,7	10,9	7,1
25	2,0	5,5	5,9	5,0	15,2	5,7
26	1,6	5,1	4,4	6,5	13,2	5,1
27	1,4	4,5	3,0	6,5	11,4	4,2
28	1,1	3,8	2,3	6,0	7,9	3,5
29	1,2	3,9	1,9	6,3	6,6	3,3
30–34	3,2	9,7	3,9	20,0	13,5	8,3
35–39	1,5	5,4	1,8	17,1	6,7	4,9
40–	1,4	4,6	1,6	26,9	10,1	5,3
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

A felsőoktatási intézmények hallgatóinak 53%-a volt nő. Arányuk az egyetemi szintű, a PhD-, illetve DLA-képzésekben jóval kisebb, míg a felsőfokú szakképzésekben, főiskolai szintű oktatásban és a szakirányú továbbképzéseken számottevően (5–16 százalékponttal) magasabb a férfiakénál. A nők aránya a tanárképzés, oktatástudomány, az egészségügy, szociális gondoskodás területén volt a legmagasabb, ezekben a képzésekben a résztvevők több mint 70%-át adták. Jelentős, 60% feletti volt az arányuk a humán tudományok, a társadalomtudományok, a gazdaság és irányítás területén, valamint a mezőgazdasági, állategészségügyi képzéseken. A műszaki tudományok és az informatikai képzések azonban még ma sem túl népszerűek a nők körében, az előbbi tanulmányterületen a hallgatók 22%-át, míg az utóbbi esetében 30%-át adták.

Budapesten a 2004/2005. tanévben felsőoktatási intézményekben tanuló külföldi hallgatók aránya 4,1% volt, háromnegyedük állami fenntartású felsőoktatási intézményben végezte tanulmányait, egyházi intézményben 17%-uk, alapítványi és magániskolában 7,6%-uk tanult. A külföldi diákok több mint fele egyetemi szintű képzésben vett részt, 37% volt a főiskolások részaránya, míg doktori képzésre 5,4%-uk járt.

A felsőoktatási intézményekben tanulók és különösen a kedvezőtlen jövedelmi helyzetű családokban élő diákok számára nagyon fontosak a tanulást segítő anyagi támogatások. Budapesten a nappali tagozatos képzésben részt vevők 36%-a kapott tanulmányi ösztöndíjat, arányuk az egyetemi hallgatók között volt magasabb (40%). Köztársasági ösztöndíjjal a hallgatók 0,6%-át jutalmazták, a támogatottak aránya ez esetben is az egyetemek diákjainak körében volt valamivel magasabb. Szociális támogatást a hallgatók 17%-a kapott, a főiskolákon és egyetemeken tanulók hasonló arányban részesültek e támogatási formából. A hallgatói támogatások jelentős részét teszik ki a diákok elhelyezését, lakhatását segítő támogatások. Kollégiumi ellátást a diákok 19%-a kapott, az egyetemeken tanulók 22%-a, míg a főiskolások 14%-a nyert kollégiumi elhelyezést. Lakhatási támogatást a tanulók 8,4%-a vett igénybe, a kollégiumi férőhelyek kisebb száma miatt a főiskolások e támogatásból nagyobb arányban részesültek; körükben a támogatottak aránya 12%, míg az egyetemisták között 5,8% volt.

A Budapesten működő felsőoktatási intézményekben a 2004/2005. tanévben 10 560 oktató dolgozott. Az oktatói létszám az állami fenntartású intézményekben és kollégiumaikban 7920 fő, az alapítványi és magániskolákban 1681 fő, míg az egyházi intézményekben 959 fő volt. Az egyetemi szakoktatásban az oktatók 52%-a, míg a főiskolai szakoktatásban 25%-uk dolgozott. Az egyetemi szakoktatásban részt vevők 18%-a, a főiskolákon oktatók 16%-a volt kinevezett egyetemi, illetve főiskolai tanár. Docensi és adjunktusi kinevezése az egyetemi oktatók 30, illetve 31%-ának volt, a főiskolákon arányuk 35, illetve 31%-ot tett ki. A teljes munkaidős oktatók 0,8%-a volt akadémikus, tudományos címmel 4,1%-uk, míg tudományos fokozattal 26%-uk rendelkezett. A habilitált oktatók részaránya 7,2%-ot tett ki.

A teljes munkaidőben foglalkoztatott oktatók munkakör és az intézmény fenntartója szerint, 2004/2005

Fenntartó	Egyetemi				Főiskolai				Egyéb oktató	Összesen
	tanár	docens	adjunktus	tanár-segéd	tanár	docens	adjunktus	tanár-segéd		
Állam	871	1 509	1 615	1 003	223	673	571	271	1 184	7 920
Egyház	114	116	121	140	75	46	69	78	200	959
Alapítvány	24	19	6	2	116	212	183	120	999	1 681
Összesen	1 009	1 644	1 742	1 145	414	931	823	469	2 383	10 560

KULTURÁLIS INTÉZMÉNYEK, MŰVELŐDÉSI LEHETŐSÉGEK

Budapest számos – országos jelentőségű – kulturális intézménnyel rendelkezik. A színházak, múzeumok, mozik, könyvtárak kínálta lehetőségek mellett több fesztivál, például a Budapesti Tavaszi és Őszi Fesztivál, a Budapest Parádé, a Szigetfesztivál, a Budapesti Nemzetközi Cirkuszfesztivál is a kulturális élet sokszínűségét mutatja. A nemrégiben épült Művészetek Palotája, valamint több színvonalas koncertterem és szabadtéri színpad rendezvényei bővítik az egyébként is széles körű programkínálatot.

Az ország színházi életében nagy jelentősége van a 23 fővárosi **színháznak**: 2004-ben az ország színházi előadásainak közel felét itt tartották, az ezer lakosra jutó színházlátogatások száma pedig (1430) több mint háromszorosa volt (432) az országos értéknek.

2004-ben a 6578 budapesti színházi előadást 2 millió 401 ezren látták, egy előadásra 365 látogató jutott. A látogatók számának az 1990-es évekre jellemző mintegy 30%-os visszaesése után, az ezredfordulót követően évről évre nőtt az előadások közönsége. 2004-ben a budapesti előadásokat 17%-kal többen nézték meg, mint 4 évvel korábban, de még mindig közel kéttizeddel kevesebben, mint 1990-ben.

A színházak főbb adatai

Év	Színház	Befogadó-képesség, fő	Előadás ^{a)}	Látogató, ^{a)} 1000	Egy előadásra jutó látogató ^{a)}
1990	24	13 554	5 870	2 928	499
2000	22	13 357	6 023	2 059	342
2004	23	15 067	6 578	2 401	365

a) A budapesti színházak Budapesten tartott előadásainak adata.

A budapesti színházak 2004. évi műsorán szereplő darabok mintegy fele prózai mű, közel 20%-a zenés darab, operett vagy musical, 15%-a pedig opera, dalmű és balett volt. Az előadásenkénti nézőszám alapján a legnagyobb érdeklődés az opera, dalmű, balett (932) és a zenés darab, operett, musical (496) kategóriákat kísérte. Sikerüket – már kisebb látogatottság mellett – sorrendben a prózai művek, a bábjátékok, a gyermekdarabok és a kabarék követték.

A leglátogatottabb, a közönség legszélesebb rétegéhez eljutó kulturálódási lehetőség a **mozi**, bár az otthoni televíziózás, a videók, DVD-k és a házimozirendszerek elterjedése miatt veszített jelentőségéből. A fővárosban 2004-ben 132 moziterem állt a szórakozni vágyók rendelkezésére. Az országban vetített mozielőadások felét Budapesten tekinthették meg az érdeklődők. Az ezer lakosra jutó mozilátogatások száma (4581) több mint háromszorosa volt az országos átlagnak (1346).

1990 és 2004 között a főváros mozihálózata jelentősen átalakult: sok nagyobb befogadóképességű filmszínház megszűnt, megjelentek a multiplexhálózatok, és míg a mozitermek száma növekedett, a befogadóképesség csökkent. Budapesten 2004-ben a mozitermek száma 70%-kal haladta meg az 1990. évit, ezzel szemben a befogadóképességük 23%-kal elmaradt attól. Az előadások száma közel háromszorosára emelkedett, a látogatók száma azonban 20%-kal visszaesett.

Budapesten 2004-ben átlagosan 35 látogató tekintett meg egy előadást, 7-tel kevesebb, mint 4 évvel korábban, ami alig több mint egynegyede az 1990. évinek.

A mozik főbb adatai

Év	Moziterem	Befogadó-képesség, fő	Előadás	Látogató,1000	Egy előadásra jutó látogató
1990	77	31 700	79 111	9 697	123
2000	125	..	192 829	8 183	42
2004	132	24 450	222 390	7 793	35

A **múzeumok** gyűjteményeikkel, kiállításaiikkal fontos szerepet töltenek be az ismeretterjesztő tevékenységben. 2004-ben az ország muzeális intézményeinek több mint egytizede, a kiállítások kéttizede Budapesten volt, s az ország múzeumlátogató közönségének 35%-a kereste fel a fővárosi intézményeket. Ezer lakosra 2370 múzeumlátogatás jutott, kétszer annyi, mint az országos átlag.

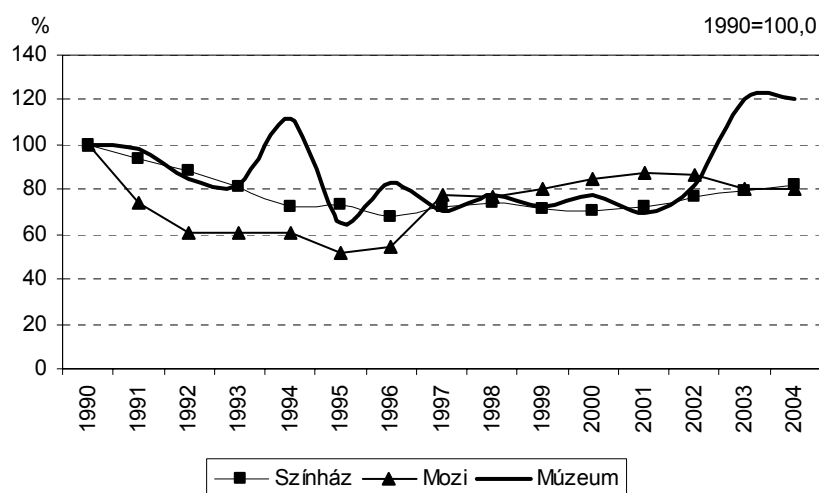
A muzeális intézmények főbb adatai

Év	Muzeális intézmény	Kiállítás	Látogató,1000	1000 lakosra jutó látogatás
1990	92	352	3 346	1 659
2000	96	604	2 604	1 467
2004	100	557	4 033	2 370

1990 és 2004 között a muzeális intézmények száma kismértékben gyarapodott, a kiállítások száma közel 60%-kal, a látogatók száma pedig 20%-kal növekedett. (Ebben az időszakban az ország más területein a kiállítások száma tizedével csökkent, a látogatóké 14%-kal emelkedett.) A fővárosi intézmények iránt megnyilvánuló nagyobb érdeklődés többek között olyan nagy sikerű programoknak, kiállításoknak köszönhető, mint a Múzeumok éjszakája, a Műcsarnok francia festészet klasszikusait bemutató kiállítása, a Szépművészeti Múzeum Monet és barátai, a Magyar Nemzeti Galéria Munkácsy, valamint a Természet-tudományi Múzeum Káprázatos kövek című kiállításai.

Színház-, mozi- és múzeumlátogatók

A fővárosban 2004-ben a nemzeti és szakkönyvtárak, valamint a munkahelyi és szakszervezeti könyvtárak mellett 6 települési könyvtár 68 szolgáltatóhellyel állt az olvasóközönség rendelkezésére. A könyvtárak helyzete sokat változott az elmúlt időszakban, a szűkülő anyagi lehetőségek miatt számuk megfogyatkozott, de népszerűségük megmaradt, a velük szembeni igények bővültek.

2004-ben a budapesti közművelődési könyvtárak az ország könyvtári állományának 8,1%-ával rendelkeztek. Ezer lakosra 2188 könyvtári egység jutott, az országos átlag kevesebb mint fele.

A települési könyvtárak főbb adatai

Megnevezés	2000	2004
Szolgáltatóhelyek száma	79	68
Beiratkozott olvasók száma	163 368	215 903
1000 lakosra jutó beiratkozott olvasó	93	127
Könyvtári egység, 1000	3 978,5	3 713,3
Kölcsönzött könyvtári egység, 1000	6 165,2	5 707,5
Egy olvasóra jutó kölcsönzött könyvtári egység	38	26

2004-ben a települési könyvtárak 3 millió 713 ezer könyvtári egységet tartottak nyilván, 7%-kal kevesebbet, mint 2000-ben. A kölcsönzött könyvtári egységek száma 7%-kal, 5,7 millióra csökkent, a beiratkozott olvasóké egyharmadával, 216 ezerre emelkedett. Egy beiratkozott olvasó átlagosan 26 könyvtári egységet kölcsönzött, 4-gyel többet, mint országosan.

Budapest mind a 23 kerülete rendelkezik könyvtári szolgáltatóhellyel, közülük a VIII. kerület képviseli a legnagyobb súlyt: a Budapesten beiratkozott olvasók 34%-át, a könyvtári egységek 43%-át, a kölcsönzött könyvtári egységek 23%-át tartották nyilván ebben a kerületben. Ez főként az itt található – a főváros egyik legnagyobb közművelődési intézményeként működő – Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár központi könyvtárának köszönhető, amely 2004-ben ünnepelte 100. évfordulóját, és napjainkra már világ-színvonalon felújított épületben látja el közkönyvtári feladatai mellett a tudományos és országos szakkönyvtári feladatokat.

A **művelődési otthonok** sokrétű kulturális és szórakozási lehetőségeket kínálnak: ismeretterjesztő, színházi előadásokat, műsoros rendezvényeket, kiállításokat, különböző tanfolyamokat szerveznek, alkotó közösségeket, klubokat, szakköröket működtetnek.

Budapesten 2004-ben 139 közművelődési tevékenységet folytató intézmény volt. A 3457 alkotó művelődési közösség 23 534 taggal működött. Az ország alkotó közösségeinek 27%-a, a tagok 13%-a tevékenykedett a fővárosban.

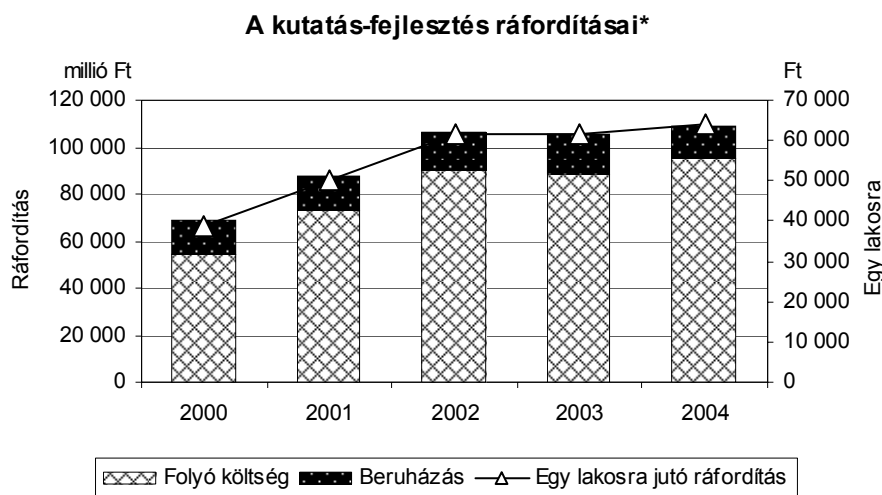
KUTATÁSI-FEJLESZTÉSI TEVÉKENYSÉG

A társadalmi jólét legbiztosabb pillére a társadalom és a gazdaság versenyképessége. A versenyképes társadalom ismérve a tanulás és a tudás hasznosításának képessége. Ezt felismerve az Európa Tanács lisszaboni ülése stratégiai célként fogalmazta meg, hogy 2010-re az Európai Unió legyen a világ legversenyképesebb, legdinamikusabb tudásalapú gazdasága, mely képes a fenntartható gazdasági növekedésre. 2002-ben a Tanács barcelonai ülésén újabb, a lisszaboni célkitűzések megvalósítását szolgáló döntés született: az Európai Unió országaiban a kutatási-fejlesztési kiadások 2010-re ériék el a GDP 3%-át, ami több mint másfélszerese a 2003. évi 1,85%-nak.

A K+F ráfordítások mértéke országoként eltérő az Európai Unióban. A kitűzött céloknak már jelenleg is megfelel Svédország és Finnország, melyek 2003-ban nemzeti össztermékük több mint 4, illetve 3%-át költötték kutatásra, fejlesztésre, de jóval az uniós átlag feletti (2,2–2,6%) volt ez az arány Franciaország, Ausztria, Belgium és Németország esetében is. Magyarországon a K+F ráfordítások GDP-ben kifejezett aránya mintegy fele az uniós átlagnak, Lengyelországban és Szlovákiában még kisebb, negyede annak.

2004-ben Magyarországon kutatásra, kísérleti fejlesztésre 181,5 milliárd forintot fordítottak, folyó áron 3,3%-kal többet, mint egy évvel korábban. A növekedés mértéke elmaradt a bruttó hazai termék növekedésétől, így a GDP-hez viszonyított K+F ráfordítás aránya a 2003. évi 0,95%-ról 0,89%-ra mérséklődött.

Az ország kutatási-fejlesztési tevékenységében továbbra is meghatározó a főváros szerepe. 2004-ben Budapesten összpontosult a kutatásra, kísérleti fejlesztésre fordított pénzeszközök 63%-a, itt működött az ország kutatóhelyeinek 44%-a (ezen belül a költségvetési szektor kutatóhelyeinek 65%-a, a felsőoktatási és a vállalkozói kutatóhelyek 44, illetve 63%-a).

* 2003-ban és 2004-ben a kutatáshoz, kísérleti fejlesztéshez kapcsolódó egyéb tevékenységek (tudományos szolgáltatás, termelés stb.) ráfordításai nélkül.

2004-ben Budapesten a kutatási-fejlesztési tevékenységre fordított összeg 109 milliárd forintot tett ki. A növekedés az előző évhez mérten 3,7% volt, valamelyest nagyobb, mint az ország más területein együttesen (2,7%). A budapesti kutatóhelyek átlagosan 97 millió forintot fordítottak kutatásra, fejlesztésre, közel annyit, mint egy évvel korábban, és 15 millió

forinttal többet, mint 2000-ben. A fővárosban a kutatóhelyenkénti ráfordítás nagysága 1,9-szerese volt a vidékre jellemző értéknek.

A budapesti ráfordítások 87%-át a kutatás-fejlesztés költségei, fennmaradó hányadát a beruházások tették ki. Az utóbbi években a költségek és beruházások aránya jelentősen módosult. A fővárosban a beruházások ráfordításokból való részesedése 2000 óta 8 százalékponttal, 13%-ra csökkent. A visszaesés mértéke jelentősebb volt, mint vidéken, ahol a beruházási arány négy év alatt 17%-ról 14%-ra mérséklődött.

A kutató-fejlesztő helyek főbb adatai

Megnevezés	2000	2004	A 2004. év	
			a 2000. év %-ában	az ország %-ában
Kutatóhely	840	1 127	134,2	44,4
Egy kutatóhelyre jutó ráfordítás, millió Ft	82,0	97,0	118,3	135,9
Tényleges létszám	24 865	25 480	102,5	51,4
Ebből: kutató, fejlesztő	15 564	16 524	106,2	54,3
Számított létszám ^{a)}	13 958	13 740	98,4	60,2
Ebből: kutató, fejlesztő	8 913	9 139	102,5	61,3

a) Teljes munkaidejű dolgozókra átszámított létszám.

Budapesten 2004-ben 1127 kutató-fejlesztő hely működött, számuk 2000 óta jelentősen, 34%-kal (vidéken 20%-kal) növekedett. A kutatási-fejlesztési tevékenységgel foglalkozók tényleges összlétszáma 25 480 fő volt, 2,5%-kal több, mint négy évvel korábban. A tudományos kutatók, fejlesztők száma 6,2%-kal gyarapodott, a más munkaterületeken alkalmazottak száma visszaesett, így a kutatók, fejlesztők összlétszámon belüli aránya 2 százalékponttal, 65%-ra emelkedett (az ország többi részén átlagosan 60%-ról 58%-ra csökkent). 2004-ben 100 kutatóra, fejlesztőre 27 (vidéken 32) segédszemélyzet jutott.

A fővárosi kutatóhelyeken foglalkoztatottak teljes munkaidejű dolgozóira átszámított létszáma 13 740 fő volt, 1,6%-kal kevesebb a 2000. évinél. A csökkenés nem érintett egyformán minden foglalkozásterületet, a kutatók számított létszáma 2,5%-kal gyarapodott. A növekedés nagysága tényleges számuknál kisebb mértékű volt, ami arra utal, hogy munkaidejük egyre kisebb hányadát töltik kutatómunkával. A tudományos kutatók, fejlesztők egy kutatóhelyre jutó átlagos számított létszáma négy év alatt 11-ről 8 főre (vidéken 5-ről 4 főre) csökkent.

Tudományos fokozattal rendelkezők a kutató-fejlesztő helyeken, 2004

Megnevezés	Budapest	Ország	Budapest az ország %-ában
Akadémiai rendes vagy levelező tag	227	327	69,4
Tudomány doktora	1 042	1 777	58,6
Tudomány kandidátusa	5 034	9 185	54,8
Akadémiai tagok és fokozattal rendelkezők a tudományos kutatók, fejlesztők %-ában	38,1	37,1	X

2004-ben Budapesten a tudományos kutatók, fejlesztők 38%-a rendelkezett tudományos fokozattal, illetve címmel, az ország más területein arányuk együttesen 36% volt. A tudományos fokozattal rendelkezők 56%-a tevékenykedett a főváros kutató-fejlesztő helyein. A kutatók 1,4%-a akadémiai rendes vagy levelező tag, 6,3%-uk a tudomány doktora, 31%-uk a tudomány kandidátusa cím birtokosa volt. A kandidátusi fokozattal rendelkezők aránya vidéken megközelítette a fővárosit, a doktori fokozattal, illetve akadémiai tagsággal rendelkezőké elmaradt attól.

2004-ben az országban folyó mintegy 23 ezer kutatási téma és fejlesztési feladat 51%-ával Budapesten foglalkoztak. Ezek közel azonos hányada – 36, illetve 38%-a – alap- és alkalmazott kutatás, a fennmaradó hányad a kísérleti fejlesztés körébe tartozott. Az alkalmazott kutatás aránya 10 százalékponttal magasabb, a kísérleti fejlesztése ugyanennyivel alacsonyabb volt, mint a vidéki kutató-fejlesztő helyeken. Az eredményesen befejezett témák a kutatott témák 37%-át képezték. Nemzetközi együttműködés keretében 1345 témán, az összes feladat 12%-án dolgoztak, vidéken ez az arány 9,8% volt. Egy kutatási témára átlagosan 8,2 millió forint költség jutott, mintegy 3,5 millió forinttal több a vidéki átlagnál.

Kutatási témák, kísérleti fejlesztési feladatok a kutató-fejlesztő helyeken, 2004

Megnevezés	Kutatási témák, kísérleti feladatok		
	száma	megoszlása,%	az ország %-ában
Alap kutatás	4 145	35,8	52,1
Alkalmazott kutatás	4 442	38,3	57,4
Kísérleti fejlesztés	3 006	25,9	43,4
Összesen	11 593	100,0	51,3

Tudományos eredményeiket a főváros tudósai 2644 könyvben és 17 358 szakfolyóirat-cikkben tették közzé, ezek 21, illetve 42%-a jelent meg idegen nyelven.

MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK

Oktatás

Adatforrás: az oktatási intézmények tevékenységére vonatkozóan az Oktatási Minisztérium által gyűjtött és feldolgozott adatok. A közoktatási adatfelvételek rendszere a 2000/2001. tanévtől mind tartalmában, mind módszerében változott; követi a közoktatásnak az 1993. évi LXXIX. tv.-ben meghatározott szervezeti és tevékenységi rendszerét. Az adatfelvétel megfigyelési egysége a közoktatási intézmény, és ezen belül a tevékenység, közoktatási feladat. Az adatfelvétel eszmei időpontja 2000/2001-től minden év október 1. A tanulmányok befejezésére vonatkozó adatok az adatfelvételt megelőző tanév végi eredményeket tartalmazzák, az eszmei időpontig letett javító- és pótvizsgák eredményeivel kiegészítve.

Az adatok tartalma több esetben változott. Ezek az adatok csupán az eltérő tartalmuk figyelembevételével hasonlíthatók össze. Az új adatfelvételben az intézmények működési adatai (intézmények, feladatellátási helyek, osztálytermek, pedagógusok és minden olyan adat, amely az adatfelvétel intézményi és feladatellátási adatlapján szerepel) tartalmazzák a felnőttoktatást vagy gyógypedagógiai oktatást folytató helyek adatait is.

Közoktatási intézmény: az önálló alapító okirattal rendelkező oktatási célú szervezet. A közoktatási intézmény egy igazgatási szervezetben több közoktatási feladatot is elláthat.

Feladatellátási hely: az intézmény igazgatási szervezetén belül a székhelyen vagy más telephelyen működő intézményegység, valamint a székhelyen, illetve az azonos telephelyen, de eltérő közoktatási feladatot ellátó intézményegység.

A statisztikai adatok az adatfelvétel eszmei időpontjában működő intézményeket, illetve feladatellátási helyeket tartalmazzák.

Osztályterem: kizárólag az osztályok állandó tartózkodási helyeként használt és felszerelt helyiség, függetlenül attól, hogy erre vagy más célra épült.

Évfolyam: a tantervi anyag oktatásának és elsajátításának meghatározott szakasza. Az évfolyamok számozása az 1993. évi közoktatási törvény alapján az első évfolyamtól a középiskolai tanulmányok utolsó évfolyamáig folyamatos. Az iskolai szakképzésben az évfolyamok számozása egytől kezdődik, és törtjel alkalmazásával kiegészül az általános képzésben soron következő sorszámmal (pl. 1/11 a szakiskolában vagy 1/13 a középiskolában).

Nappali oktatás: a tanköteles-, illetve iskoláskorú tanulók oktatásának munkarendje. Teljes idejű oktatás.

Felnőttoktatás: a tanköteles kornál idősebb tanulók oktatásának munkarendje. Részidejű oktatás.

Iskolai rendszerű szakképzés: a közoktatás szakmai vizsgára felkészítő szakasza. (A szakiskolai oktatás 11. és magasabb évfolyama, illetve a szakközépiskolai oktatás 13. és magasabb évfolyama.)

A szakiskolai adatok tartalmazzák a korábbi iskolarendszerben működő gyors- és gépíróiskolák, egészségügyi szakiskolák és egyéb szakiskolák, valamint a szakmunkás-képző iskolák adatait.

A szakközépiskolai adatok tartalmazzák az érettségire felkészítő oktatás és az érettségire vagy középiskolai végzettségre épülő iskolai szakképzés adatait.

Óvodás gyermek: az óvodába felvett, az adatfelvétel eszmei időpontjában az óvoda nyilvántartásában szereplő gyermek.

Tanuló: a közoktatási intézménybe beiratkozott, az adatfelvétel eszmei időpontjában az intézménnyel tanulói jogviszonyban lévő személy.

Az általános iskolai tanulók száma – a korábbi évek közléseitől eltérően – nem tartalmazza a gimnáziumi oktatásban tanuló 5–8. évfolyamos tanulókat. Létszámuk a gimnáziumi tanulók számában szerepel.

Pedagógus: a fő munkaviszony keretében teljes vagy részmunkaidőben pedagógus (oktató-nevelő tevékenységet folytató) munkakörben foglalkoztatott alkalmazott, a foglalkoztatott nyugdíjasokkal és a tartósan távollévőkkel együtt, a képesítésétől és beosztásától függetlenül. A pedagógusok száma nem tartalmazza az óraadó pedagógusokat.

Felsőoktatási intézmény: az 1993. LXXX. sz. felsőoktatási törvényben megnevezett felsőoktatási intézmény, valamint kihelyezett tagozat.

Kar: a felsőoktatási intézményen belül egy vagy több összetartozó szak képzését ellátó oktatási és igazgatási szervezeti egység. A felsőoktatási intézmények karait a 209/1999. (XII. 26.) kormányrendelet sorolja fel.

Hallgató: a felsőoktatási intézménnyel hallgatói jogviszonyban lévő, akkreditált felsőfokú szakképzésben, egyetemi vagy főiskolai alap- vagy kiegészítő alapképzésben, szakirányú, illetve szakosító továbbképzésben, valamint egyetemi doktori, illetve mesterképzésben részesülő.

Felsőfokú képzési szintek: iskolarendszerű felsőfokú szakképzés, főiskolai, egyetemi alapképzés, szakirányú továbbképzés, doktori (PhD), illetve mesterképzés (DLA).

Felsőfokú szakképzés: felsőoktatási intézmények által végzett, hallgatói jogviszonyt eredményező szakképzés, amely beépül a felsőoktatási intézmény főiskolai, egyetemi szintű programjába, és egyben olyan szakmai képesítést ad, amely az Országos Képzési Jegyzékben szerepel.

Alapképzés: főiskolai vagy egyetemi szintű végzettség és szakképzettség megszerzését eredményező képzés.

Szakirányú továbbképzés: főiskolai vagy egyetemi alapképzésben megszerzett végzettségre és meghatározott szakképzettségre épülő olyan, újabb végzettséget nem adó képzés, amely speciális szakirányú szakképzettséget tanúsító oklevél kiadásával zárul.

PhD-, DLA-képzés: egyetem által végzett posztgraduális szintű képzés, amely az adott terület kutatóinak a tudományos (művészeti) felkészítését szolgálja.

Képzési forma: nappali, esti, levelező, távoktatás.

ISCED: az oktatás szabványos nemzetközi osztályozási rendszere. (A felsőoktatási képzések az ISC 5–6 szintjét jelentik.)

A felsőoktatásban idegen nyelvet tanulók annyiszor szerepelnek, ahány nyelvet tanulnak. Az idegen nyelvet tanulók száma nem tartalmazza a nyelvszakos hallgatókat.

A felsőoktatási adatokat a kiadványban a képzés helye szerint közöljük.

Kultúra

Színház: hivatásos művészekből álló szerződötett társulattal és állandó épülettel rendelkező, önállóan gazdálkodó intézmény, amely a nagyközönség számára rendszeresen tart prózai, zenés, balett-, illetve bábelőadásokat.

Mozi: nyilvános működési engedéllyel rendelkező, rendszeres időközönként előadásokat tartó, filmek, videofilmek vetítésére alkalmas vetítőberendezést használó intézmény.

Muzeális intézmények: az országos gyűjtőkörű múzeum, a múzeumi bemutatóhely és az egyéb muzeális gyűjtemények bemutatóhelye, amely állandó, időszakos vagy vándorkiállításokat mutat be.

Települési könyvtár: általános gyűjtőkörű, nyilvános könyvtár, amelynek feladata a lakosság (a könyvtárat használó személyek) művelődési és tájékozódási igényeinek kielégítése.

Könyvtári állomány (egység): az igénybe vevők rendelkezésére álló összes könyvtári anyag, a könyvek, a bekötött folyóiratok, a mikrofilmek, az audiovizuális dokumentumok és egyéb kiadványok.

Külső adatforrás: a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma (NKÖM) által évente rendszeresen végrehajtott adatfelvételek.

Kutatás-fejlesztés

Tudományos kutatás és kísérleti fejlesztés: minden olyan tevékenység, amelynek célja a tudományos ismeretek gyarapítása, beleértve a természetre, az emberre, a társadalomra és a kultúrára vonatkozó ismereteket, a tudományos eredmények felhasználását, új alkalmazási lehetőségek kidolgozását. A tudományos kutatás és kísérleti fejlesztés jellemzői: az alkotás, újdonság, tudományos módszerek alkalmazása, új ismeret létrehozása. Típusai: alapkutatás, alkalmazott kutatás és kísérleti fejlesztés.

Tudományos kutató, fejlesztő: a tudományos kutatói munkakörbe besorolt munkavállaló, továbbá bármilyen más munkakörbe sorolt olyan egyetemi, főiskolai végzettségű személy (pl. oktató, muzeológus, mérnök), aki munkaidejének legalább egy részében kutató, kísérleti fejlesztő tevékenységet folytat, vagy K+F-feladatokhoz kapcsolódó koordináló, előkészítő, tervezési, vezetési munkát végez.

Számított létszám: a kutatásra, kísérleti fejlesztésre fordított munkaidő arányában teljes munkaidejű dolgozókra átszámított létszámadat.

Kutatási, fejlesztési helyek folyó költségei: a tárgyidőszaki folyamatos működéssel összefüggő költségek összege, folyó áron. Tartalma különböző szervezeti típusokhoz tartozó K+F-helyeken nem teljesen azonos. Táblázatunk a kapcsolódó tevékenységek (termelés, szolgáltatások) és egyéb feladatok költségeit is tartalmazza.

Kutatási, fejlesztési helyek beruházásai: a felsőoktatásban kizárólag vagy főként a kutatási tevékenység végzését elősegítő beruházásokat, a vállalkozási és az egyéb kutatóhelyeken a kizárólag K+F-munkák eszközéül szolgáló beruházásokat veszik figyelembe, míg a kutató-fejlesztő intézetek az intézeti összes beruházás költségeivel számolnak el.

Ráfordítások: a folyó költségek és a beruházások együttes összege, bármilyen hazai vagy külföldi forrásból származnak, függetlenül attól, hogy a pénzforrás eredetileg kutatásra, kísérleti fejlesztésre vagy más célra állt rendelkezésre.

Módszertani forrás: Kutatás és fejlesztés, 2004 (KSH, Budapest, 2005) című kiadvány.

Adatforrás: az MTA Doktori Tanács Titkársága.

A százalék- és viszonyszámok számítása kerekítés nélküli adatokból történt.

Az adatok és a megoszlási viszonyszámok kerekítése egyedileg történt, ezért a részadatok összegei eltér(het)nek az összesen adatoktól.

A népességre vetített mutatókat lakónépességi adatok alapján számítottuk.